

Les raons poètiques de Pere Quart

Pere Quart ha estat considerat un dels artífexs de la poesia realista. L'austeritat expressiva i l'estirabot irònic, però, allunyen la seva poesia de l'estètica social dominant dels anys seixanta.

Pere Quart va ser un dels poetes que més engrescà l'aparició de la poesia realista en català. La seua poesia era deliberadament experimental, trencava amb la literatura espanyola, falsificadora de la realitat, i ho feia amb paraules que menyspreaven l'artificial equilibri del llenguatge imperial. També s'allunyava, si més no en les intencions, de la lírica alada i hermètica d'arrel simbolista. La inexorable "pressió del temps", com diu Pere Quart mateix, potser fa difícil, per al lector actual, d'entendre en tota la dimensió l'efecte i les dificultats d'alliberar-se de "l'ortopèdia habitual de la bona retòrica", de les "cadenaes de la formalitat". Però, la veritat, això importa poc, perquè es tracta d'un poeta notable que domina a la perfecció el seu art i que arriba a moments de gran virtuositat en el maneig del vers, sobretot en el domini del vers tradicional.

El poeta en *Poesia de Pere Quart*, volum editat el 1949, declarava la raó poètica que guia tota la seua obra: la poesia ha de ser "un art d'intel·ligència que es nodreix de paraules intel·ligibles", amb la finalitat de traduir de forma "aproximada i bella certes formes de pensament". Un pensament que volia explotar i expressar les realitats que li havia tocat de viure. La seua poesia és una defensa de la dignitat de l'home i, per aquest motiu, té una intenció moralitzant, fonamentada en la crítica dels defectes de la burgesia, classe a la qual pertanyia, i en la denúncia de la mentida, l'engany, la impostura, la traïció, la crueltat. Les seues raons poèti-

ARXIU

Cartell dissenyat pels alumnes de l'escola Massana, amb motiu de l'homenatge a Joan Oliver celebrat al teatre Romea l'any 1981. El pseudònim de Pere Quart el va fer servir per a referir-se a la seva obra poètica. Pere, per ser aquest el segon dels seus noms. I Quart, perquè Joan Pere Oliver i Sallarès fou el quart entre els germans de la família.

ques ens arriben a través de modulacions expressives diverses. Així, de la ironia, la crítica i el to surreal que dominen *Les decapitacions* passem al to sorneguer i festiu de *Bestiari*. Després de la guerra, amb *Saló de tardor* i *Terra de naufragis*, l'autor s'inclina per un estil més greu, més líric i elegíac, i per un llenguatge simbolista, per apuntar la desolació vital –però també els somnis– de viure en un món en ruïnes. La maduresa literària de Pere Quart es manifestarà en tota la seua plenitud en el seu llibre més conegut, *Vacances pagades*, on la reflexió i els dubtes habituals del poeta es mostren en un estil més directe, crític i irònic. També hi reapareix la paròdia per desmuntar les quimeres humanes, sobretot religioses. L'austeritat expressiva, el sarcasme i l'estirabot són alguns dels recursos que singularitzen la poesia de Pere Quart i la distancien de la poesia castellana dominant en aquells anys, molt orientada a la denúncia més evident i a l'accentuació dramàtica.

En *Circumstàncies*, un llibre també molt rodó, ressalten el to autobiogràfic i els recursos de la paròdia. En els darrers llibres, publicats ja els anys setanta, *Quatre mil mots* i *Poesia empírica*, el to càustic i corrosiu, per mitjà d'un vers epigramàtic, creix motivat per la nova situació social, política i literària. En ocasions el poeta cau en el pamflet pur i en la poesia de saldo, però, tot i així, hi aflora sovint la gràcia i la força d'un poeta que sap traure punta literària als aspectes més discòls de la realitat.

Pere Quart té fama de càustic i de combatiu. Si ens fa somriure és perquè el seu escepticisme ens arriba a través una rigorosa operació literària, basada en un estil reticent i el·líptic, agut i enginyós, ajudat de l'ús eficaç del contrapunt. És per això que paga la pena d'acostar-se a la poesia d'un home que sempre es mantingué alerta i que fins a una edat molt avançada practicà una poesia d'una vitalitat formidable.

Francesc Calafat